

Om antidemokratins framfart i Europa

och förståelsen av dess existensberättigande

Sammanfattning

I Europa har en debatt uppstått kring huruvida antidemokratiska partiers rätt till politiskt utrymme ska rättfärdigas eller inte. Argumenten från förespråkare på båda sidor hämtar sitt stöd från rådande mänskliga rättigheter, friheter och demokratiska värden. Problemet som uppstår i debatten är att parterna grundar sina argument i olika definitioner av demokratiska- och frihetliga värden, utan att vidareutveckla vad dessa värden bör innefatta. Genom en analys av Joseph Schumpeters elitistiska demokratisyn och John Stuart Mills syn på frihet går det att finna argument som talar både för och emot antidemokratiska partiers rätt till politiskt utrymme. Syftet är således att påvisa de åsikter och argument som uppstår från båda sidor i debatten och ställa dessa mot rådande syn på demokrati och frihet. En jämförande analys av Schumpeters demokratisyn och Mills frihetsideal lyfter fram skillnaderna i de olika parternas syn på demokrati och frihet och påvisar hur dessa skillnader hindrar framsteg i diskussionen om antidemokratiska partiers existensberättigande. Avslutningsvis når jag slutsatsen att de olika synsätten på demokrati och frihet omöjliggör idén om definitivt svar på antidemokratiska partiers vara eller icke-vara i ett demokratiskt samhälle.

Nyckelord: Demokrati, frihet, Schumpeter, Mill, antidemokratiska partier, yttrandefrihet, åsiktsfrihet, informationsfrihet

Antal ord: 7352

Innehållsförteckning

1	Problemformulering & Syfte.....	1
2	Metod & Material.....	2
3	Bakgrund.....	3
4	Argument för antidemokratiska partiers existensberättigande.....	4
5	Argument emot antidemokratiska partiers existensberättigande.....	6
6	Joseph Schumpeter.....	8
6.1	Maktperspektivet.....	8
6.2	Yttrandefriheten.....	9
6.3	Schumpeters demokratisyn.....	10
6.4	Kritik mot Schumpeters demokratimodell.....	12
6.5	Schumpeters syn på antidemokratiska partiers existensberättigande..	13
7	John Stuart Mill.....	15
7.1	Maktperspektivet.....	15
7.2	Mill om frihet.....	16
7.3	Kritik mot Mills frihetsideal.....	18
7.4	Mill om antidemokratiska partiers existensberättigande.....	19
8	Analys av teorierna & Slutsats.....	21
9	Referenser.....	23

1 Problemformulering & Syfte

Europa präglas idag av stora politiska motsättningar, där såväl höger- som vänsterextrema partier vinner allt större makt och där partier som förespråkar ett avskaffande av rådande demokratiska friheter växer sig allt starkare. Debatten kring huruvida dessa antidemokratiska partier ska ges rätten att sprida sin agenda på den politiska arenan i Europa grundar sig i olika uppfattningar om vad demokrati är för något och vilka friheter man ska ha rätt till.

Syftet med uppsatsen är att påvisa de motsättningar som finns rörande debatten om antidemokratiska partiers existensberättigande. Dessa åsikter i frågan ska sedan vägas mot Joseph Schumpeters elitistiska demokratimodell och John Stuart Mills frihetsideal för att kunna påvisa att människors olika uppfattningar om vad som bör känneteckna demokratiska- rättigheter och friheter också innebär att det kommer uppstå en debatt kring frågan om grupper som ämnar göra inskränkningar på demokratiska rättigheter och friheter bör tillåtas.

Frågeställningen för den här uppsatsen lyder: Hur kan debatten förstås kring antidemokratiska partiers existensberättigande enligt Schumpeters och Mills syn på demokrati och frihet? Det återkommande begreppet "politiskt spelutrymme" har jag valt att definiera som yttrandefrihet och rätten till att sprida information genom olika kanaler. Begreppen "demokrati" och "frihet" är inte definierade då uppsatsen kretsar kring problemet att hitta en ultimata begreppsdefinition för dessa begrepp.

2 Metod & Material

Metod

I uppsatsen granskas debatten kring antidemokratiska partiers rätt till politiskt spelutrymme i Europa. De för- och motargument som framförs i debatten görs med hänvisningar till demokratiska och frihetliga rättigheter, och det blir således intressant att se närmare på vad dessa parter menar ska innefattas i demokratiska rättigheter och om antidemokratiska partier i så fall bör ges plats på den politiska arenan.

Uppsatsen kretsar kring två av historiens stora demokrati- och frihetstänkare: Joseph Schumpeter och John Stuart Mill. Schumpeters och Mills teorier om vad som kännetecknas av demokrati- och frihetsideal appliceras på den rådande debatten kring antidemokratiska partiers existensberättigande för att kunna påvisa och belysa skillnader i debatten. Användandet av Schumpeters och Mills teorier motiveras med att Schumpeters demokratisyn bygger på ett auktoritärt styre, där de större besluten ska fattas av en politisk elit, och inte direkt av folket i samhället, d.v.s liknande argument som mot-sidan använder sig av i debatten. Valet av Mill motiveras med att Mills syn på frihet och vad varje individ ska ha rätt till, i många situationer fungerar som en motpol mot det auktoritära styre som Schumpeter förespråkar, då Mill förespråkar individens fulla självbestämmande över sitt eget liv, d.v.s argument som för-sidan använder sig av i debatten. Med anledning av Schumpeters och Mills olika syn på hur ett land bäst kan styras, så går det att få en större förståelse kring debatten när teorierna appliceras på argumenten från båda sidor. Det som förenar Schumpeter och Mill i sina respektive teorier är tanken om att kärnan för ett fungerande demokratiskt samhälle är att det råder yttrande- åsikts- och informationsfrihet.

Material

För att kunna få en överblick av de argument och åsikter som finns kring antidemokratiska partiers politiska utrymme, så har i första hand sekundärkällor använts i form av diverse elektroniska källor och tidsskrifter. Större delen av materialet som använts för att påvisa de argument som finns i debatten är

debattartiklar skrivna av experter inom olika områden med stort fokus på yttrandefrihet och åsiktsfrihet. För att underbygga argumentens båda sidor har även rapporter om mänskliga rättigheter använts för att visa att båda sidor i debatten har stöd i de rättigheter som antagits av medlemsländerna i Europa. I teoriappliceringen används verk av Joseph Schumpeter samt John Stuart Mill för att kunna få en bredare syn i debatten.

3 Bakgrund

Runt om i Europa växer sig partier som önskar göra inskränkningar på de demokratiska- och mänskliga rättigheterna allt starkare. Samtidigt använder sig dessa partier av sina demokratiska rättigheter för att kunna driva sin odemokratiska agenda. En debatt förs därför runt om i Europa om dessa extrema partier bör ges politiskt spelutrymme eller inte, med grundtanken om att demokrati är det mest eftersträvansvärda styrelseskicket samt att man måste värna om de demokratiska värdena. Vad som kännetecknar demokratiska och frihetliga värden kommer att klargöras när Schumpeters och Mills syn på demokrati och frihet presenteras. Frågeställningen kommer således att vara: ”Hur kan debatten förstås kring antidemokratiska partiets existensberättigande enligt Schumpeters och Mills syn på demokrati och frihet?” De odemokratiska metoderna kommer att påvisas som just odemokratiska genom att se närmare på vad Schumpeter och Mill anser vara demokratiska och frihetliga värden. Det politiska spelutrymmet kommer i uppsatsen först och främst att grunda sig i yttrandefriheten och rätten att bilda åsikter.

4 Argument för antidemokratiska partiets existensberättigande

De argument som förs fram i debatten kring extrema partiets existensberättigande grundar sig mycket och mycket i tanken om att yttrandefriheten är något som bör och skall innefattas av alla parter i ett samhälle oavsett åsikt. För att kunna föra en konstruktiv debatt kring politiska frågor krävs det att alla parter får säga sitt och att

all tillgänglig politisk information släpps fram och möjliggörs för folket att ta del av.

I Bryssel 2014 fastställdes de senaste riktlinjerna rörande yttrande- och åsiktsfriheten inom Europa. I rapporten går det att finna under punkt D. "General Considerations" 23:e stycket att såväl yttrande- som åsiktsfriheten är en universell rättighet. De måste skyddas överallt och för alla, oavsett vilka de är och var de bor. (European Union, 2014). I samma rapport går det även att läsa under punkten "International Covenant on Civil and Political Rights" att: Alla ska ha rätten att ha åsikter utan hinder. Alla ska ha rätten till yttrandefrihet; denna rätt ska inkludera rätten till att söka, få och tillhanda sig information och idéer av alla dess sorter, oavsett gränser, såväl muntligt, skriftligen eller printat, i formen av konst eller genom annan valfri kanal (European Union, 2014).

Cas Mudde, docent i internationella rättigheter vid University of Georgia, är en förespråkare för antidemokratiska partiers existensberättigande och deras rätt till att uttrycka sina åsikter. Han motiverar detta med att understryka det viktiga i att medborgare ska kunna tillgodogöra sig all tillgänglig information för att på så sätt kunna skapa sig en helhetsbild av det politiska klimatet. Mudde fortsätter sin motivering med att om inte de antidemokratiska partierna, som ofta är i minoritet, får uttrycka sig så är risken stor för att någon annan för deras talan åt dem och tolkar deras politik på ett felaktigt sätt. Således kan inte folket skapa sig en riktig uppfattning då de inte har tillgång till rätt information. Att låta extrema partiers röster komma till tals innebär att man sätter press på de övriga demokratiska partierna att rättfärdiga sina politiska positioner. De som tjänar på detta är den politiska majoriteten (Open Democracy, 2014).

Erin Saltman, expert på frågan om politisk utveckling och radikaliserings vid Institute of Strategic Dialogue, skriver på sin hemsida med det ungerska högerextrema partiet Jobbik som exempel att man inte uppnår jämlikhet genom att förbjuda de röster och partier som förespråkar ojämlikhet. Istället, menar Saltman,

att man ska utmana de extrema rösterna i öppen dialog och debatt för att på så vis kunna påvisa de åsikter som finns i en fråga. Vidare menar Saltman att ett förbud mot extrema partier och dess åsikter från den politiska debatten aldrig har kunnat utrota extremism. Men genom att uppmuntra till demokratiska samtal, antingen genom social aktivism eller civil debatt, så tvingar man människor att få en bredare syn på världen och en större förståelse för perspektiv. Avslutningsvis poängterar Saltman att man genom att utmana extremism kan påvisa sprickorna i deras ideologi och vad det verkligen är för något: ideologier byggda på rädsla, falska tolkningar och felaktiga verklighetsuppfattningar (Saltman, 2014).

Brendan O'Neill, politisk debattör, journalist och bloggare på The Telegraph, har en liknande syn på extrema partiers rätt till yttrandefrihet som Mudde och Saltman har. O'Neill menar att om ett samhälle låter den styrande regeringen ta beslut om vad som kan anses vara extremt eller inte så ger man dem herravälde över hela spektrummet av idéer och åsikter. Med det sagt så finns den övervägande risken att vad som kan anses vara extremt kan skifta över tiden, och det som idag kan anses vara normalt kan i framtiden bedömas som extremt, och därmed förbjudas, om regeringen och staten får bestämma i frågan om extremism. Yttrandefriheten ska därför, enligt O'Neill, försvaras främst av två anledningar:

1. Det är alltid bättre att ha alla åsikter ute i det öppna, så att de kan ifrågasättas och debatteras, istället för att åsikterna fortskrider utan att någon ifrågasätter dem.
2. Det är endast genom att försvara yttrandefriheten för alla, oavsett åsikter eller yttranden, som vi kan garantera den rätten för oss själva.

(O'Neill, 2013).

Kenan Malik, författare och föreläsare som gjort sig känd i en rad politiska områden, motsätter sig kritikers röster som förespråkar en inskränkning av yttrandefriheten för extrema partier och ett förbud på hatpropaganda. Malik anser att inget tal eller åsikt kan förbjudas enbart på grund av dess innehåll och motsätter sig förbud baserat på åsikters innehåll. Sådana förbud, menar Malik, är i grunden felaktiga då yttrandefrihet endast gällande för de man anser ha rätt åsikter

är ingen yttrandefrihet överhuvudtaget. Malik menar att det är meningslöst att försvara yttrandefriheten åt dem vars åsikter vi håller med om. Rätten till yttrandefrihet får endast en politisk slagkraft när människor tvingas försvara de människors rättigheter vars åsikter vi inte delar (Malik, 2015).

5 Argument emot antidemokratiska partiers existensberättigande

Kritiken som framförs av olika parter mot extrema partiers rätt till att synas och höras grundas främst i tanken om att göra inskränkningar på yttrandefriheten för partier och grupper som önskar göra inskränkningar på de demokratiska och frihetliga värdena. Argument med hänvisning till mänskliga rättigheter och människors okränkbara värde förs också fram i debatten.

I Europakoventionens rapport om mänskliga rättigheter står det att läsa under Artikel 14 att ingen på något sätt får bli diskriminerad p.g.a kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åsikt, nationellt eller socialt ursprung, förbindelse med nationell minoritet, tillhörighet, var man är född eller av annan status (European Court of Human Rights, 1950).

Enligt Europadomstolens rättspraxis så får ett politiskt parti verka för en ändring av landets lagar och konstitutionella strukturer på två villkor: först, måste det politiska partiet verka på ett sätt som anses vara lagligt och demokratiskt. För det andra så måste den föreslagna lagändringen vara förenlig med fundamentala demokratiska principer. Följande innebär detta att ett politiskt parti, vars företrädare insinuerar våld eller tar fram riktlinjer som inte respekterar demokrati eller arbetar för ett förstörande av demokratin och rättigheterna och friheterna som kännetecknas av en demokrati, inte kan göra anspråk på konventionens skydd mot straff baserade på nämnda grunder (European Court of Human Rights, 1950).

Jan-Werner Mueller, Professor i politik vid Princeton University, anser att ett förbud mot antidemokratiska partier kan vara nödvändigt för att bibehålla de demokratiska värdena i ett samhälle. Partier, likt Gyllene gryning i Grekland, som förespråkar ett exkluderande eller ett underminerande av en särskild grupp människor i ett samhälle, bryter mot grundläggande demokratiska principer,

menar Mueller. Även om Gyllene gryning, som är ett uttalat nynazistiskt parti, inte hade tagit till våld mot individer, så är deras extrema anti-invandringspolitik en tillräckligt stark orsak till att överväga ett förbud mot dem (Mueller, 2015). Tyskland har tagit krafttag mot antidemokratiska partier och har arbetat för att förbjuda partiet NPD, *Nationaldemokratische Partei Deutschlands*, som de anser stå för en “främlingsfientlig, inhuman, anti-semitisk och anti-demokratisk agenda”. Partiet, står enligt inrikesminister Roger Lewerentz väldigt nära det nazistiska parti som Adolf Hitler på 1920-talet var med och startade. Då partiet anses förespråka rasistiska och våldsamma metoder samt att NPD vill störta de rådande demokratiska principerna i Tyskland, så anser sig den tyska staten ha befogenhet att förbjuda NPD på den tyska politiska spelplanen (Crossland, 2013). I Tyskland fungerar således principen att demokrati är det mest eftersträvaransvärda styrelseskicket och att demokrati därför är det politiska partier ska utgå ifrån i sina partiprogram. Avser partier att göra inskränkningar på demokratiska och frihetliga rättigheter så bör inte partiet, enligt Tyskland, få existera.

FN:s deklaration om mänskliga rättigheter säger under Artikel 29 punkt 2 att “När en människa utövar sina rättigheter och friheter, så ska var och en endast drabbas av sådana restriktioner som är lagstadgade med det enda syftet att säkra andras rättigheter och friheter och att man uppfyller kraven på moral, allmän ordning och den allmänna välfärden i ett demokratiskt samhälle”. Vidare står det under Artikel 30 att “Ingenting i deklarationen får av någon stat, grupp eller människa, tolkas som att det ger en rätten att delta i en aktivitet eller handling som syftar på att förstöra någon av rättigheterna eller friheterna som anges i förklaringen” (Sturges, 2006).

6 Joseph Schumpeter (1883-1950)

Joseph Schumpeter kan sälla sig till en av 1900-talets största ekonomiska och politiska tänkare. När Schumpeter 1942 författade *Capitalism, Socialism and Democracy* presenterade han ett sätt att se på demokrati som tidigare inte hade lagts fram. Elit teorin, som Schumpeter skulle kalla sin teori, innebär att människor i en demokrati ska ges möjligheten att välja mellan flera, konkurrerande så kallade ”eliter”. Dessa eliter skulle i sin tur agera över folket och fatta alla de stora

politiska besluten i ett samhälle. Frågor som Schumpeter har gjort sig känd för är vilken roll som den vanliga väljaren ska ha gentemot den styrande makten samt om demokrati är en förutsättning för ett bra styre.

6.1 Maktperspektivet

Hur den politiska makten skulle fördelas i samhället hade Schumpeter en tydlig åsikt om. De mer enkla besluten skulle fattas av folket i form av folkomröstningar, medan de svårare besluten skulle fattas av en styrande församling (Schumpeter 2003, s.216). Demokrati enligt Schumpeter skulle därför vara en form av elitdemokrati, då människor enligt Schumpeter av naturen är benägna att lyda under en bestämmande makt (Schumpeter 2003, s.270). Enligt Schumpeter finns det inte ett allmänt bästa att sträva efter, d.v.s ett utopiskt samhälle där alla har möjlighet att leva efter samma ideal och värderingar (Schumpeter 2003, s.216). Alla människor har olika uppfattningar om hur det bästa för alla ska uppnås, vilket i praktiken innebär att människor kommer att ha olika åsikter om vad det allmänna bästa är för något. Det är när man börjar tänka i termer som att "allt folk kan hålla med i frågor eller bli tvingade att hålla med i frågor genom tvång" som man börjar gå en farlig väg till mötes menar Schumpeter (Schumpeter 2003, s.251). Den utilitaristiska tanken om ett utopia som skapas genom folkets gemensamma vilja är enligt Schumpeter en fara för politik och demokrati. Strävar samhället efter ett utopiskt samhälle byggt på tanken om att det finns ett gemensamt bästa, så kommer det att resultera i att människors åsikter värderas olika högt, eller till och med bli ignorerade om åsikterna inte anses vara i enighet med tanken om det allmänna bästa. Tanken om det allmänna bästa är således oacceptabelt och oförenligt med tanken på ett demokratiskt samhälle menar Schumpeter (Held 2006, s. 148). Det bästa för alla bör därför enligt Schumpeter vara att alla får representera det han eller hon tror är bäst för samhället.

6.2 Yttrandefriheten

Yttrandefriheten är något som Schumpeter ser som kärnan i en demokrati. Då alla människor har olika förutsättningar och mål i livet, så tror också varje enskild individ att det bästa för ett samhälle uppnås på olika sätt. Det är därför enligt

Schumpeter av stor betydelse för att en demokrati ska fungera att också varje enskild individ har rätten att uttrycka sina åsikter. För att demokratin skall fungera [...] krävs en mödosam värdering av en labyrint av motsägande idéer (Schumpeter 2003, s.219). Likt de yttrandefrihetsförespråkare som idag anser att alla har rätt att yttra sig och ta till sig information, så ansåg även Schumpeter att detta var kärnan för att ett demokratiskt samhälle skulle ha möjlighet att överhuvudtaget kunna fungera då det inte existerar någon allmän folkvilja (Schumpeter 2003, s.216). Det demokratiska samhället bygger på att människor med olika åsikter ges rätten till att uttrycka dessa åsikter och bli emotsagda. Väljer man att dra en parallell mellan Schumpeters syn på yttrandefrihet och hur det politiska klimatet i Sverige ser ut, så har Sverige idag en yttrandefrihetsprincip som stämmer väl överens med vad Schumpeter anser vara rätt i en demokrati. Individens rätt att kunna yttra sig och hävda vad den tror är det bästa för samhället, går således före eventuella risker med att odemokratiska partier får yttra sig. I en demokrati ska enligt Schumpeter alla ges samma möjligheter.

6.3 Schumpeters demokratisyn

Schumpeter ansåg att demokrati var ett politiskt tillvägagångssätt, för att kunna hantera och behandla politiska beslut genom att låta särskilda personer (läs eliter) få makten att bestämma över alla frågor som ett resultat av deras vunna förtroende hos folket (Schumpeter 2003, s. 269). Det Schumpeter utgår från i sin elitteori är att då det råder stora meningsskillnader mellan människor kan ingen allmän folkvilja existera (Schumpeter 2003, s.219). Människor i ett samhälle kommer aldrig att kunna vara absolut och helt komplett eniga i alla politiska frågor. Som lösning på detta menade Schumpeter att de demokratiska besluten skulle fattas av både vanligt folk och en demokratiskt vald elit. De mer enkla besluten skulle fattas av folket genom folkomröstningar och allmänna val, medan de svårare besluten skulle tas av en vald församling (Schumpeter 2003, s.216). Detta för att den vanliga medborgaren har svårt att tänka långsiktigt, och väljaren går hellre på känsla, önskningar och drömmar när det kommer till att fatta beslut, istället för att tänka rationellt (Schumpeter 2003, s.224). Schumpeter menade att då människor generellt sett är inkapabla att fatta större politiska beslut ska man låta folket välja politiska företrädare, d.v.s eliten, som i sin tur har möjlighet att representera folkets vilja och intressen. Eliten grundar inte enbart sina beslut på känsla som den

vanliga medborgaren gör, utan eliten tar istället frågor som ärlighet och förnuft i åtanke när större beslut ska fattas (Schumpeter 2003, s.291). Dessa företrädare som väljs in till parlament och riksdag ska hålla hög kvalitet menade Schumpeter (Schumpeter 2003, s.290).

Schumpeter ser dock problem i den demokratiteori som han själv varit med och grundat. När folket går till val och röstar på företrädare eller förslag som ska antas så blir resultatet att man i slutet enbart får fram majoritetens vilja och inte vad hela folket vill (Schumpeter 2003, s.272). Skillnaden mellan majoritetsvilja och folkvilja kan beskrivas som att majoritetsvilja innebär att majoriteten av folket får sina intressen hörda. Folkvilja innebär att hela folket får gehör för sina intressen. Det demokratiska systemet är enligt Schumpeter ohållbart. Det handlar mest om att acceptera ledarskap och blir således inte det samlade folkets röst (Schumpeter 2003 s.273).

För att en demokrati ska kunna fortgå så enkelt och smidigt som möjligt i ett samhälle så beskriver Schumpeter fem grundläggande förutsättningar för att en demokrati ska kunna upprätthållas:

1. Kvaliteten på politikerna måste vara hög.
2. Konkurrens mellan rivaliserande ledare (och partier), måste hållas inom ramarna för en relativt begränsad radie av politiska frågor, sammanbundna av konsensus i de nationella politiska frågorna, vilka konstituerar ett rimligt parlamentariskt program byggda på allmänna konstitutionella frågor.
3. En välutbildad självständig byråkrati av god moral och tradition måste existera för att hjälpa politiker med alla typer av frågor gällande politisk målsättning och administration.

4. Det måste finnas en “demokratisk självkontroll”, d.v.s en stor överenskommelse gällande det oönskvärda i att röstande och politiker blandar ihop sina respektive roller, överdriven kritik mot regeringar i alla frågor och oförutsägbart våldsamt beteende.
5. Det måste finnas en kultur som är kapabel att tolerera olika åsikter (Held 2006, s. 150-151).

Dessa kriterier skapar en mer fullständig bild av det demokratiska samhälle som Schumpeter önskade uppnå. Kriterierna kan även ses som eftersträvansvärda mål för att ett samhälle skulle kunna anses vara demokratiskt. Kärnan i Schumpeters demokratiteori vilar på det elitistiska tänkandet om en styrande politisk elit samt att alla existerande åsikter i ett samhälle måste ges möjligheten att få höras. När inte ett samhälle upp till dessa kriterier så uppnår inte heller samhället, enligt Schumpeter, idealtypen av demokrati.

Demokrati är, enligt Schumpeter viktigt eftersom det legitimerar de styrandes position i ett samhälle. Samtidigt såg Schumpeter problem med det system som var uppbyggt på att folk röstade fram olika politiska beslut. Systemets legitimitet ifrågasattes då Schumpeter såg svårigheter i att urskilja på folkets acceptering av systemet eller att de enbart lydde under det, samt om de håller med om systemets funktion eller endast tillåter det att fortskrida (Held 2006, s. 155). Att människor väljer att acceptera eller lyda under ett system beror enligt Schumpeter på följande faktorer:

1. Det finns inget annat val än att acceptera eller lyda (att följa order eller genom tvång).
2. Lite eller ingen tanke har getts till rådande politiska omständigheter och därför gör man som man alltid gjort (tradition)
3. Vi orkar mer eller mindre inte bry oss (apati)
4. Fastän vi inte tycker om den rådande situationen (det är inte tillfredsställande och långt ifrån idealt), så kan vi inte föreställa oss att saker och ting är annorlunda än det vi

känner till, så vi accepterar vad vi uppfattar som det oundvikliga (pragmatiskt samtycke)

5. Vi är missnöjda med saker som de är men fortsätter ändå med dem; vi samtycker eftersom att det i slutändan är till vår fördel (instrumentellt godkännande eller villkorat avtal)
6. Under de omständigheter som ligger framför oss, och med den information som finns tillgänglig för tillfället, så antar vi att det är “rätt”, korrekt”, “riktigt” för var och en av oss som individ eller medlem av ett kollektiv; det är vad vi genuint “borde” och “inte borde” göra (normativt argument)
7. Det är vad vi i ideala sammanhang - när, vi t ex, har all kunskap vi kunskap vi önskar ha, alla möjligheter att överväga omständigheterna och kraven från andra, skulle ha gått med på att göra (idealt normativt avtal) (Held 2006, s. 155).

6.4 Kritik mot Schumpeters demokratimodell

Herbert Gintis, professor i ekonomi vid Central European University, ställer sig kritisk till mycket av det som Joseph Schumpeter förespråkar i *Capitalism, Socialism and Democracy*. Till att börja med så består Schumpeters problem i att han endast fokuserar på en fråga i sin demokratimodell, d.v.s den om under vilka förutsättningar som kreativt och effektivt ledarskap kan skapas i politiska och ekonomiska system, menar Gintis. (Gintis, 1990). Enligt Gintis stämmer förvisso Schumpeters beskrivning av vilka kvalitéer som bra ledare bör ha, d.v.s integritet, intelligens, kreativitet m.m, men att hitta ledare med bra egenskaper är inte grunden för ett välfungerande demokratiskt samhälle. Ett välfungerande demokratiskt samhälle bygger, enligt Gintis, på principen att kunna hålla makthavarna ansvariga för sina handlingar genom att främja yttrande-, och informationsfriheten genom kontinuerliga val. Eliternas roll gentemot folket är i Schumpeters demokratimodell således för otydlig enligt Gintis. Gintis menar vidare att Schumpeters förtroende för att folket skulle rösta fram bra styrande ledare baserade på rationella beslut i varje enskild fråga är felaktig. Gintis gör en jämförelse likt kapitalister som inte producerar varor för att de tycker om det, utan för att de har något att tjäna på det, precis av samma orsak kommer politiker att

styra efter sina egna intressen och för att behålla och förstärka sin politiska position (Gintis, 1990). Schumpeter nämner att demokrati är något som kan jämföras med ett bra styre, men att demokrati inte nödvändigtvis måste vara en nödvändighet eller en förutsättning för ett bra styre. En vidareutveckling kring detta påstående hade kunnat påvisa hur ett bra styre kan skapas utan demokrati.

6.5 Schumpeters syn på antidemokratiska partiers existensberättigande

Schumpeter förespråkade en demokrati som präglades av åsikters fria bildande samt en total informationsspridning av all tillgänglig information på den politiska arenan. I enlighet med de senaste riktlinjerna i EU:s program om mänskliga rättigheter så skulle även Schumpeter förespråka ett samhälle där yttrande- och åsiktsfriheten låg som grund till ett fungerande demokratiskt samhälle. Tanken om det utopiska samhället som skulle vila på en samlad grund byggd på allmänviljan hos folket, är något som Schumpeter avfärdar som en omöjlighet. Då människor, enligt Schumpeter, styrs av känslor och inte av förnuft i sina politiska beslut, så hade det därför varit upp till den styrande eliten i ett land att fatta de större besluten. Samtidigt som människor, enligt Schumpeters teori, har olika uppfattningar och åsikter om vad det bästa för ett land skulle vara så hade det därför i Schumpeters värld i teorin kunnat rättfärdigas att antidemokratiska partier tilläts på den politiska arenan. Likt Saltmans förespråkande av antidemokratiska partiers rätt till politiskt spelutrymme så skulle även Schumpeter hålla med om att ett förbud av dessa partier aldrig skulle kunna utrota den extremistiska tanken som redan existerar, då det skulle vara likställt med att förbjuda folks åsikter, vilket i sig är en omöjlighet. Däremot nämner aldrig Schumpeter specifikt hur partier som ämnar avskaffa de rådande demokratiska reglerna bör behandlas i en demokrati. Samtidigt som Schumpeter menar att det inte går att skapa ett utopiskt samhälle, så har Schumpeter ändå tagit fram kriterier för hur det bästa demokratiska synsättet skulle se ut. Punkt två i Schumpeters grundläggande förutsättningar för en fungerande demokrati beskriver hur konkurrens mellan rivaliserande ledare måste hållas inom ramarna för en relativt begränsad radie av politiska frågor.

Vilka dessa frågor skulle kunna vara ger Schumpeter inget entydligt svar på, och det är därför osäkert att tyda om frågor gällande en nedmontering av demokratiska rättigheter skulle kunna hamna inom denna radie. Samtidigt nämner Schumpeter under punkt fem att det inom en demokrati måste finnas en kultur av att kunna tolerera olika åsikter. Vad som hamnar inom ramarna för tolerans i det här fallet är också det oklart. Det går dels att tyda Schumpeters femte förutsättning som att alla åsikter är av värde och ska få gehör i en demokrati, men det kan också tydas som att åsikterna endast ska tolereras, d.v.s inte accepteras, och därför inte låta alla typer av åsikter få utrymme. Således blir det otydligt i om Schumpeter ville tillåta partier som önskade avskaffa demokratiska rättigheter i det demokratiska samhälle som han själv förordade.

Sammanfattningsvis går det inte att med säkerhet fastställa huruvida Schumpeter skulle tillåta antidemokratiska partier i sin demokratimodell. Visserligen var Schumpeter för absolut yttrande-, åsikts-, och informationsfrihet med motiveringen att folk inte kan fatta välgrundade politiska beslut om de inte har tillgång till all tillgänglig information. Däremot nämner han inget om vilka åsikter som skulle kunna ha en direkt motverkan på det demokratiska samhälle han förespråkade, och om de i så fall skulle tillåtas. Således blir bristerna i Schumpeters demokratimodell uppenbara, och frågan om ett accepterande, eller enbart ett tolererande av antidemokratiska partier i Schumpeters demokrati är det mest önskvärda förblir därför obesvarad.

7 John Stuart Mill (1806-1873)

John Stuart Mill var en brittisk filosof och nationalekonom som räknas till 1800-talets främsta liberala ideolog. Med litterära verk som *The Subjection of Women*, *Utilitarianism* och *On Liberty* har Mill lyckats påvisa vad och hur frihet och liberalism betyder för människan och varför detta, enligt honom, kan anses vara det mest önskvärda i ett samhälle. Det var först när Mill skrivit *On Liberty* som han på riktigt skulle börja bli igenkänd som 1800-talets främsta förespråkare av frihet och liberalism. I *On Liberty* ligger stort fokus på den individuella människans frihet och bokens huvudsyfte är att fastställa "maktens form och

gränser som på ett legitimt sätt kan utövas av samhället och individen” (Held 2006, s. 80). Boken tar upp frågor som “Hur mycket frihet en individ ska ha rätt till och “Var gränsen går för uttryckande av åsikter till kränkning av en annan individ”.

7.1 Maktperspektivet

“De som erkänner en gräns för vad en regering får göra, undantagsvis i fall när det gäller sådana regeringar som de inte tycker borde få existera, utmärker sig bland de politiska tänkarna” (Mill 2001, s.8). Redan i inledningen av *On Liberty* visar Mill på hur ett liberalt och frihetligt samhälle, enligt honom, bör kännetecknas av: nämligen en begränsad statsmakt där den egentliga makten ska ligga hos den enskilde individen. Mill belyser även att människorna som utövar makten inte alltid är samma människor som makten utövas över, och det så kallade “självstyret” inte alltid är en regering byggd på att var och en ska styra över sitt eget liv, utan att var och en styr över varandras liv. Enkelt förklarat betyder det att folkviljan, eller makten hos folket ligger hos den mest aktiva delen av befolkningen; majoriteten, eller dem som lyckas bli accepterade som majoriteten; folket. Folket kan följaktligen vilja förtrycka en del av sin befolkning, och försiktigheter är lika nödvändigt att ta i beaktande i de fallen som i vilka andra fall som helst som rör maktmisbruk (Mill 2001, s.8). Den absoluta makten bör ligga hos varje enskild individ och makt får endast utövas över en annan människa mot hans eller hennes vilja, om syftet är att motverka skada mot andra (Mill 2001, s.13).

7.2 Mill om frihet

Friheten att som individ få ta och fatta egna beslut och bestämma över sitt eget liv och forma dess utveckling var enligt Mill den grundläggande rättigheten för varje människa. Mill såg en fara med det demokratiska samhälle som höll på att byggas upp runt i världen, där majoriteten av folket fick ett allt större inflytande över människors beslutsfattande och där regeringarna tillsammans med majoriteten av befolkningen hotade möjligheten till politisk frihet och individuell självständighet

(Held 2006, s. 83). För att summera de största faktorerna som bidrar till att friheten hotas i ett samhälle skrev Mill följande punkter:

1. Det moderna styret, där befordringsmedel, utbildning, banker och ekonomisk förvaltning expanderar (Held 2006, s. 83).
2. När myndigheterna expanderar så brukar allt fler "aktiva och amitiösa" människor bli för fästa vid/ eller för beroende av myndigheter (eller för beroende av ett parti som önskar vinna kontroll över regeringsapparaten) (Held 2006, s. 83) .
3. Desto fler människor (i absoluta och relativa termer) som är utsedda och arvoderade av staten, och desto mer central kontroll av funktioner och arbetsstyrka, desto större blir hotet mot friheten; för om man låter denna procedur fortgå så skulle "inte all tryckfrihet eller lagstiftning i ett land kunna göra detta eller ett annat land fritt än enbart till namnet" (Held 2006, s. 83).
4. Försättningsvis, desto mer effektivt och vetenskapligt det administrativa maskineriet blir, desto mer frihet blir hotad (Held 2006, s. 83).
5. Om administrativ makt expanderar oupphörligt, så drabbar det medborgare som vill ha praktisk erfarenhet och information, då de skulle bli alltmer dåligt informerade och oförmögna att granska och övervaka denna makt.
6. Inga initiativ i politiska frågor, även om de härrörde från politiska påtryckningar från allmänheten skulle tas på allvar, således de inte var förenliga med "myndigheternas intressen".
7. Allas "slaveri" till statsapparaturen skulle vara ännu mer komplett och även utökas till myndighetens medlemmar, då de styrande är lika mycket slavar av sin organisation och sin ordning som de som styrs över är slavar till de styrande. Lever man ett liv organiserat av någon annan än en själv så ersätter det bl a makten hos den enskilde individen; under dessa förhållanden så kvävs den kreativa mentala aktiviteten samt den potentiella progressiviteten hos individen (Held 2006, s.84).

Mill menade vidare att den absoluta frihetliga kärnan låg i individers rätt att fritt

få uttrycka och yttra sina åsikter. I *On Liberty* förespråkar Mill såväl tanke- som känslöfrihet; d.v.s att varje individ ska ha rätten till att tänka och tycka fritt utan att för den sakens skull bli ifrågasatt för sina åsikter (Mill 2001, s. 15-16). Vidare förespråkar han absolut åsikts- och yttrandefrihet. Om en åsikt tystas, kan det betyda att åsikten faktiskt kan vara sann. Att förneka detta vore att erkänna vår egen ofelbarhet, menar Mill (Mill 2001, s.50). Fortsättningsvis menar Mill, att även om åsikten innehåller fel, så kan det väldigt ofta finnas ett uns av sanning i åsikten: och då den generella åsikten i ett ämne sällan eller aldrig är den hela sanningen, så är det endast genom att åsikter ställs mot varandra som den riktiga sanningen kan komma fram. Fortsättningsvis menar Mill att även om åsikten inte enbart skulle vara sann, utan den hela sanningen; såvida åsikten inte är väldigt ifrågasatt, så kommer åsikten att ses som en fördom, med lite förståelse för dess rationella grunder (Mill 2001, s.50).

7.3 Kritik mot Mills frihetsideal

James Fitzjames Stephen, advokat, domare och författare under 1800-talets mitt riktade skarp kritik mot Mills frihetsideal och libertarianska tankesätt i sin bok *Liberty, Equality, Fraternity*. Där beskriver han hur människans natur är för komplicerad för Mills "enkla frihetsprincip" och där Mills frihetsprincip kräver avsaknad av nästan all återhållsamhet i individers angelägenheter, och där dessa omständigheter kommer leda till sysslolöshet och elände, och inte till den självutveckling som Mill föreställer sig. Stephen fortsätter sin kritik mot Mill med att påpeka att Mills frihetsideal utan tanken på att väga in folkets åsikter i det moraliska tänkandet i ett samhälle, d.v.s hur man bör behandla sina medmänniskor, saknar socialt värde då moral inte är något som enkom kan skapas av en enskild individ, utan moral skapas genom flera individers samlade åsikter (Online Library of Liberty, 2015). Att Mill frekvent väljer att framställa frihet som något utilitaristiskt är något som Stephen ställer sig kritisk till. Frihet enligt Stephen är endast en av (och inte alltid det mest betydande) faktorerna som krävs för att skapa ett bra styre. Om Mill utger sig för att vara den utilitarist som

Stephen uppfattar honom som, så kan inte Mill lägga ett särskilt värde i frihet i sig själv, då människors liv och förhållande till saker och ting alltid kommer te sig olika jämfört med varandra (Library of Economics and Liberty, 2002). Mills utilitaristiska tanke får även den kritik av Stephen. Stephen menar att Mills utilitaristiska tanke endast fungerar p.g.a att Mill har en icke-verklighetsförankrad bild om att den genomsnittlige individen skulle besitta en form av dygd och god moralisk psykologi. Mills moraliska psykologi tar inte centrala roller som passion, fördomar och ren moralisk perversitet i bejakande när det kommer till hur en individ beteer sig. Frågan uppstår därför om det går att lita på att fria individer kommer att sträva efter ett främjande av samhällsnyttan och det utilitaristiska, eller om den fria individen endast kommer främja sina egna intressen (Library of Economics and Liberty, 2002).

John Gray, politisk filosof och tidigare professor vid London School of Economics and Political Science, ställer sig skeptisk till de frihetsideal och den libertarianism som Mill förespråkar i *On Liberty*. Den tanke om frihet som Mill förspråkar, där absolut frihet ska tillåtas så länge individen inte skadar en annan individ, måste i vissa fall även kunna tillämpas på en individ då denne riskerar att skada sig själv. Gray väljer att göra en jämförelse med en individ som missbrukar och säger att trots att en individ som missbrukar endast skadar sig själv i första hand så är det orimligt att motivera frihetsidealet som anledning till att inte gå in och hjälpa den missbrukande. Gray menar vidare att det måste finnas en liknande förmyndarskapstanke i ett samhälle och att frihetsidealet inte kan ges ett "utilitaristiskt rättfärdigande" (Newphilsoc, 2015).

Ett stort problem i Mills frihetsideal är just tanken om skadeverkan mot eller från en individs håll. Gray menar att Mills syn på vad skada mot en annan individ innebär är mycket bristfällig då skadligt beteende från en individ kan uppfattas som icke sådant från en annan. Det finns inte heller en klar definition på vad Mill menar är skadligt beteende och vad som bör räknas som sådant, och således fallerar mer eller mindre hela Mills frihetsideal då tanken om skadligt beteende

inte kan förklaras. Fortsättningsvis menar Gray att Mill inte nämner någonting om hur konflikter mellan två oliktankande människor ska kunna lösas. Fokus ligger på hur varje individ ska ha friheten att göra som denne tycker och önskar, men står två individers önskan i konflikt med varandra så måste det således finnas en lösning på detta - något som Mill inte tar upp (Newphilsoc, 2015).

7.4 Mill om antidemokratiska partiers existensberättigande

Gällande Mills syn på antidemokratiska partiers vara eller icke-vara i ett demokratiskt samhälle, så ligger tolkningen i hur man ska bedöma Mills tankegångar kring skadeverkan mot en annan individ. För att sätta Europakonventionens rapport om mänskliga rättigheter och diskriminering i förhållande till Mills frihetsideal så blir det tydligt att rapporten, likt Mills syn på skada, är förenliga med varandra. Diskriminering innebär en direkt kränkning av en individs rättigheter av någon form, och den form av diskriminering som ofta förekommer hos antidemokratiska partier, d.v.s i form av att utesluta en viss typ av grupp eller människor, är därför inte förenliga med Mills frihetsideal. Den anti-invandringspolitik som det tyska partiet NPD för i Tyskland är också den oförenlig med Mills frihetsideal, med tanke på att partiet strävar efter ett underminerande av särskilda folkgrupper i sin politiska agenda. Således bör detta anses vara tillräckliga argument för att antidemokratiska partier, enligt Mill, inte bör förekomma i ett frihetligt samhälle. Samtidigt var Mill en förespråkare av frihet i alla dess former, vilket inkluderar i såväl yttrandefrihet som åsiktsfrihet. Mill torde därför, i enlighet med Saltmans resonemang om att en utmaning av de extrema rösterna i öppen dialog är nödvändig, anse att yttrandefrihetsprincipen bör innefatta alla parter för att på så sätt även främja informationsfriheten i ett samhälle. Ska yttrandefrihet råda, bör den också innefatta alla parter, då en inskränkning av yttrandefriheten går emot det frihetsideal som, enligt Mill, varje enskild individ har rätt till. Tanken om att klassa grupperingar och partier som antidemokratiska, skulle även det gå emot Mills frihetsprincip. En klassificering av antidemokratiska partier skulle i praktiken innebära att en definition av vad som är antidemokratiskt skulle behöva inrättas, och således lägger man över makten att förbjuda politiska partiers rätt till yttrande och existens hos

statsapparaturen, istället för hos varje enskild individ att bestämma. Denna maktövergång, från individ till statsapparat, går emot flera av Mills principer för ett välfungerande frihetligt samhälle, och det är därför att anta att Mill skulle motsäga sig ett förbud mot att klassificera antidemokratiska partier.

Sammanfattningsvis går det inte att med säkerhet fastställa huruvida Mill skulle tillåta antidemokratiska partier i sin frihetsmodell. Mill var visserligen för yttrande-, åsikts-, och informationsfrihet, men samtidigt hamnar detta i konflikt med Mills poängtering att dessa rättigheter endast får vara absoluta såtillvida att de inte skadar en individ i processen. Om man ser strävande att göra inskränkningar på andra individers rättigheter som en form av skada, så hade Mill inte ansett det vara rätt med antidemokratiska partiers verkande i en demokrati. Ett definitivt svar på frågan går däremot inte att finna.

8 Analys av teorierna & Slutsats

Joseph Schumpeter och John Stuart Mill är båda förespråkare för grundläggande rättigheter såsom yttrandefrihet, åsiktsfrihet och informationsfrihet i ett samhälle. Det som skiljer deras teorier åt är när och hur dessa friheter bör tillämpas.

Schumpeter är för en yttrandefrihet i den bemärkelsen att alla parter och åsikter ska få ges plats i ett samhälle. Mill är för en yttrandefrihet som ska vara lika för alla individer, så länge inte yttrandefriheten utnyttjas på ett sätt som kan skada en annan individ. Vad som i detta fall menas med skada har inte Mill någon klar definition på. Varför de olika friheterna är viktiga i ett fungerande demokratiskt och frihetligt samhälle, är både Schumpeter och Mill eniga om beror på individers möjlighet att kunna skapa sig en så verklighetstrogen bild av ett samhälle som möjligt. Ges individer möjlighet att fritt yttra sig och påvisa sina åsikter, kommer således ett samhälle kunna fatta välgrundade politiska beslut med den information som finns tillgänglig.

Här skiljer sig dock Schumpeters demokratimodell och Mills frihetsideal åt något.. Schumpeter beskriver i sin demokratimodell att individer inte kan fatta rationella beslut likt de eliter som bör styra ett samhälle. Vanliga människor tenderar att gå på känslorargument snarare än argument baserade på fakta, och således bör inte

vanligt folk få fatta de större politiska besluten. Detta argument från Schumpeters håll strider helt och hållet mot de argument han för fram gällande den fria yttrande- och informationsfriheten som människor bör ges. Samtidigt som Schumpeter menar att yttrandefrihet och informationsfrihet bidrar till att folk kan fatta välgrundade beslut, så går han emot sitt eget påstående och förklarar att vanliga människor inte har möjligheten att fatta välgrundade beslut. Bör man således i detta fall uppfatta Schumpeters tvetydlighet i frågan som att människor kan fatta någorlunda välgrundade beslut, eller välgrundade nog för att låta någon annan fatta de mer välgrundade besluten åt dem?

Mills frihetsideal bygger på att låta varje individ få styra helt över sina liv med så lite inblandning av myndigheter som möjligt. Ett ökande av myndigheters befogenheter innebär enligt Mill ett minskande av en individs frihet. Då individens frihet i Mills frihetsideal är i fokus är det därför antagbart att Mill förespråkar alla individers rätt till att fritt tycka och tänka som man önskar. Appliceras detta på frågan om antidemokratiska partiers existensberättigande så går det att enligt Mills frihetsprinciper rättfärdiga dessa partiers rätt till att få finnas till. Huruvida dessa partier sedan bör ges rätten till att aktivt verka för sin politik utåt enligt Mills frihetsideal är däremot något oklart. Visserligen förespråkar Mill varje individs frihet till att göra sina åsikter hörda, men endast så länge man inte när man utövar sina rättigheter skadar eller ämnar skada en annan individ.

Det som är utmärkande för debatten kring antidemokratiska partiers rätt på den politiska arenan är att båda parter hämtar argument med stöd från sina personliga åsikter kring vad som kännetecknar demokratiska-, mänskliga-, och frihetliga rättigheter. Visserligen bygger de sina argument med bl a stöd från Europakonventionens och FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, men en personlig uppfattning om demokrati och frihet går ändå att finna i argumenten från båda sidor. Båda sidor använder yttrandefrihet som ett argument för att stödja sin ståndpunkt, men båda sidor lägger också egna värderingar i kring vad som bör och inte bör tillåtas inom yttrandefrihetens ramar. Således uppstår ett problem likt det mellan Schumpeter och Mills syn på demokrati och frihet. I ett politiskt klimat som är uppbyggd på demokratiska och frihetliga värderingar, krävs en ökad allmän förståelse för de rådande demokratiska och frihetliga uppfattningar som finns runt om i Europa. Om Europa bör närma sig en väg mot Schumpeters syn på

antidemokratiska partiers existensberättigande; där staten går in med riktlinjer för vad som bör tillåtas eller inte, eller om Europa bör ta en väg mot Mills håll; där det är upp till individerna att bestämma, är svårt att svara på. Oavsett vilken riktning Europa tar, så kommer riktningen, att döma av argumenten från båda sidor samt Schumpeters och Mills teorier, vara mot en riktning som sätter individers yttrandefrihet i centrum för den politiska utvecklingen.

9 Referenser

Crossland, David. 2013. Germany's Risky Push to Outlaw Far-Right Party. *Spiegel*. <http://www.spiegel.de/international/germany/germany-launches-new-bid-to-outlaw-far-right-npd-party-a-937008.html> [2015-05-05]

European Court of Human Rights (1950-11-04). *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*. Tillgänglig: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf [2015-05-17]

European Union (2014-05-12). *EU Human Rights Guidelines on Freedom of Expression Online and Offline*. Tillgänglig: http://eeas.europa.eu/delegations/documents/eu_human_rights_guidelines_on_freedom_of_expression_online_and_offline_en.pdf [2015-05-01]

Gintis, Herbert. 1990. Why Schumpeter got it Wrong in *Capitalism, Socialism and Democracy*. *Challenge Magazine*. <http://www.umass.edu/preferen/gintis/SchumpeterChallenge.pdf> [2015-05-11]

Held, David. 2006. *Models of Democracy*. 3. uppl. UK: Polity Press.

Library of Economics and Liberty. 2002. *John Stuart Mill: Traditional and Revisionist Interpretations*. Tillgänglig: <http://www.econlib.org/library/Essays/LtrLbrty/gryMTR1.html> [2015-05-02]

Mill, John Stuart. 2001. *On Liberty*. Canada: Batoche Books. <http://socserv.mcmaster.ca/econ/ugcm/3ll3/mill/liberty.pdf> [2015-05-14]

Malik, Kenan. 2015. Why hate speech should not be banned. [Blogg] <https://kenanmalik.wordpress.com/2012/04/19/why-hate-speech-should-not-be-banned/> [2015-05-04]

Mueller, Jan-Werner. 2013. Should extremist parties be banned? *Project Syndicate*. <http://www.project-syndicate.org/commentary/jan-werner-mueller-on-the-dilemmas-of-democratic-self-defense> [2015-05-04]

Newsphilsoc. *John Gray's Criticisms of Mills "On Liberty"* Tillgänglig: http://www.newsphilsoc.org.uk/OldWeb1/Freedom/Mill%20Day/john_gray.htm [2015-05-05]

O'Neill, Brendan. (2013). If we are serious about freedom of speech, then everyone must have it. [Blogg] 7 december 2013. <http://blogs.telegraph.co.uk/news/brendanoneill2/100249523/if-we-are-serious->

[about-freedom-of-speech-then-everyone-must-have-it-including-cranks-nutters-and-extremists/](#) [2015-05-06]

Online Library of Liberty. 2015. *James Fitzjames, Stephen, Liberty, Equality, Fraternity*. Tillgänglig: <http://oll.libertyfund.org/titles/572> [2015-05-08]

Open Democracy (2014-08-11) *Liberal democracy: the do's and don'ts of banning political extremism*. Tillgänglig: <https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/cas-mudde/liberal-democracy-do%E2%80%99s-and-don%E2%80%99ts-of-banning-political-extremism> [2015-05-02]

Saltman, Marie. (2014). However unsavoury Jobbik's views are, Theresa May was right not to ban them. [Blogg] 29 januari 2014. <https://erinmariesaltman.wordpress.com/2014/01/29/however-unsavoury-jobbiks-views-are-theresa-may-was-right-not-to-ban-them/#more-77> [2015-05-01]

Schumpeter, Joseph. 2003. *Capitalism, Socialism & Democracy*. Taylor & Francis e-library. <http://digamo.free.fr/capisoc.pdf> [2015-05-01]

Sturges, Paul. 2006. Limits to freedom of expression? *IFLA*. <http://www.ifla.org/files/assets/faife/publications/sturges/cartoons.pdf> [2015-05-05]